

## Calella de Palafrugell, les restes d'un paradís

**E**l mar de la meva infantesa no és el de la Costa Brava, com ho és per als meus fills. Els meus primers records entre onades i sorrals són els de Salou, on el meu pare m'admirava tant quan feia el mort, o quan nedava tot estirant el braç i de gairell, un estil de la "belle époque" avui ja oblidat.

De les costes gironines, en conservo una primera visió ja d'adolescent. Des del Maresme, de fàcil accés per als barcelonins, hom s'allargava, de fet, fins a Blanes i, a molt estirar, fins a Lloret. Després, les carreteres dolentes i amb difícils revolts no facilitaven anar més al nord. Gràcies a aquest inconvenient puc recordar la meua entrada per mar al port, per a mi inèdit aleshores, de Palamós. I no precisament a bord d'un iot, sinó d'un vaixell de la Transmediterrània que durant una massa curta època noliejaren en Marill i en Serra Roca per cobrir el que en digueren "Viatges blaus". Eren excursions força populars o populars del tot; quasi de matinada, eixint del Port de Barcelona, es feia cap directament a Palamós. Després del bany, i dinar, ja al capvespre, es navegava suaument per arribar, entrada la nit, al port de Barcelona, sense pols, sense sotracs i sense embussos de cap mena. Suposo que no era negoci organitzar quelcom que encara es podria fer avui, si moure un vaixell amb tota la seva tripulació no fos a preus desproporcionats per a ús d'un passatge popular... No vaig haver d'esperar gaire temps per anar més amunt de Palamós. Quan encara era estudiant i al diari "La Publicitat" portava la secció universitària, amb un redactor i aviador anomenat Foyé, company d'en Canudas, des del Prat, amb una avioneta que semblava engiponada amb filferro, vàrem volar fins al golf de Roses. Enfilàrem la costa gaudint d'una visió de proximitat que ara és molt difícil assolir. Moltíssimes vegades he remuntat la Costa Brava des d'avions sortits de Barcelona camí del nord d'Europa. Es poden identificar cales i pobles, però entre imatges despersonalitzades de gran llunyania.

Quan al Generalíssim Foix els seus aviadors de l'any 1917 li feren fer el seu bateig de l'aire, va dir: "Amb una condició: que voleu baix i a poc a poc". Aquestes dues condicions, que constitueixen els dos màxims perills per als avions, són les que em permeteren veure, d'un cop d'ala, la major part —la més verda— de la Costa Brava.

En vaig prendre possessió, és a dir, la vaig trepitjar, poc temps després gràcies a un meu parent que de Prats de Lluçanès passà a fer de notari a la Bisbal. El descobriment de molts llocs que aleshores estaven quasi com segles enrera, el dec a Fulgenci Matas, ja fa anys desaparegut. Coneixia molt bé el litoral i, firmada la darrera escriptura, sortíem de les voltes bisbalenques escollint, pel caprici dels dies o dels vents, la platja o cala que més ens conve-

nia. Algunes vegades era Aiguablava, altres Tamariu, però més sovint Calella de Palafrugell. En lloc de fer-hi passes, un dia en Matas decidí llogar una casa que l'advocat Peya tenia al Canadell. Aleshores ja vaig anar a Calella a passar-hi algunes setmanes de vacances. Entre la colla de parents i amics hi havia la que molt aviat havia de ser la meua muller. No hi vàrem tornar fins a l'any 1945. Els anys 1943 i 1944 jo estava a Brazzaville i, més temps, a Alger. Allí va venir a retrobar-me la Maria tot pensant que podríem tornar molt aviat. De sobte, tancaren les fronteres d'Algèria mesos o setmanes abans del desembarcament aliat per tal de congelar filtracions i espionatges. Quant finalment sortírem d'Alger, l'estiu s'estava escolant, però encar poguérem arribar a Calella de Palafrugell a la darrereria. Mai no ens havia semblat tant, la pau de Calella, un paradís, i en realitat ho era. La Guerra Mundial no permetia turismes ni la situació i mitjans de comunicació, dintre del nostre país, facilitaven des de Barcelona un trajecte avui tan banal.

Paradís perdut? Sí, en bona part. Però tot el que ha estat manté les essències. De vegades, pensant en la Calella d'abans, recordo la frase d'un navarrès, mestre d'heràldica; va conèixer a Biarritz una madura i distingida senyora anglesa que esdevingué la seva xicota. Algú davant meu li va fer notar que ja era massa granada. El mestre d'Armes, molt emfàticament, va observar: "Sí, però totavia conserva restes de su gran belleza". Calella de Palafrugell conserva també restes —molt importants, però— de la seva gran bellesa. El nucli de vell barri de Pescadors està igual o més bé i si la costa —com gairebé totes— es manté, té per contra l'embolcallament dels apartaments, que cada dia en més amplis semicercles la van ampliant i, al mateix temps, la tanquen.

Després de deu estius en una casa sobre les roques de la platja del Canadell, ens vàrem plantar pel nostre compte una mica enlloc del poble i camí de Llafranc. Era, la nostra, de fet, una casa al despoblat. De mica en mica els apartaments hi feren el setge i si no haguéssim tingut la precaució d'envoltar-la de força pams de terrenys i plantar-hi els arbres que vam poder, avui hauríem quedat materialment immersos en construccions. Durant un cert temps aquesta casa fou l'únic domicili que tinguérem al nostre país. Abans de tornar d'una estada de deu anys a París, hi deixàrem els nostres fills tot un hivern acompanyats d'una senyoreta que, sense desaprendre el francès, els permetés aprendre l'idioma que aquí necessitarien per als seus estudis. Anaven a l'Acadèmia Fargues de Palafrugell i s'examinaren de batxillerat a Figueres. Encara que de nova planta, la casa sembla una masia renovada. Almenys en això hauré estat un bon deixeble d'en Josep



*"Procurem viure d'esquenes a la tramuntana i veiem el sol de cara a mar"*

CARLES MITJA

Pla, que, exceptuant alguna fantasia italianitzant —les cases d'Albert Puig Palau primer a Aiguablava i després al Castell— no comprenia altre estil arquitectònic, per a l'Empordà, que el clàssic mas catalano-provençal de romànic i empedrat portal i teulats per totes bandes. Per això en Pla considerava molt en Joan Pericot, que acaba de morir. Arquitecte nat a Torroella i resident a Calella de Palafrugell, s'inscriu entre els que s'allunyaren de les construccions de pretensions ciutadanes o pretesament modernistes per mantenir-se fidels a la tradició. Josep Pla s'equivocava només quan volia finestres petites per evitar —deia— l'excessiva claror de l'estiu i l'entrada de la traïdora tramuntana a l'hivern. El seu germà Pere, a la seva casa de Palafrugell, quan s'hi retirà, retornat de Lisboa, va emmarcar les finestres amb alumini. No calia que fossin tan petites, les finestres, si tanquen bé.

A casa meva les finestres més grans donen a migdia. Procurem viure d'esquenes a la tramuntana; quan en fa, veiem el sol, de cara a mar, on davant per davant d'on escric apareix el Cap Roig, sense cap construcció i on a penes es fa visible el teulat, entre arbres, del castell dels desapareguts Woodwosky. La gent de Calella els hauríem d'aixecar un monument, car són els únics que han salvat tot un Cap arbrat sense construccions fent-ne un parc —jardí botànic— natural, avui sota el patronat de la Diputació gironina.

A Calella de Palafrugell, més que treballar-hi com jo sempre voldria, hi faig bastant esport i vida contemplativa, quan no és familiar. És difícil escriure cara a un bell paisatge que transforma constantment els seus colors segons els vents i les hores del dia. La veritat és que per a

escriure potser s'ha d'estar de cara a la paret —o potser, com Silvio Pellico, a la presó, on també sembla que hi escriví Cervantes—. A Calella de Palafrugell, més que escriure s'hi pot pintar. No fa gaire temps, quan l'allau turística no ho escombrava tot, en ple agost, encara s'hi veia en Joan Serra, en Navarro, en Rollán i altres amb el cavallet plantat al mig del Portbò. Ara, a Calella, almenys a l'estiu, quasi no s'hi pot pintar i difícilment s'hi pot escriure. Això sí: s'hi pot viure. Amb Cadaqués, és un dels llocs de la Costa menys malmesos. Però això no es pot dir massa, perquè no s'augmenti en excés una població que les seves caletes o caelles no poden absorbir. Una tarda d'agost, enmig de la multitud, vaig descobrir un home petit que mirava esporuguit d'un cantó a l'altre amb els seus ulls vius i recelosos. Estava espantat. Era en Josep Serra i Roca, un dels primeríssims a facturar turistes d'arreu del món cap a la Costa Brava.

Molts anys de calellenc m'acrediten com un altre gironí? Alguns amics meus de Girona, com en Manuel Rimbau, Joan Vila i d'altres, ho van creure així i m'obligaren —moralment— a presentar la meua candidatura per a diputat l'octubre del 1982, l'any de l'hecatombe de "Centristes de Catalunya-UCD". Hi vaig experimentar la meua primera derrota electoral, però la campanya em va permetre conèixer alguns dels pocs pobles o racons de la circumscripció que no coneixia. Vaig perdre... tot això hi vaig guanyar, encara que perdés.

**CARLES SENTÍS**

Carles Sentís és Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya.